

๙. คิหิปปพชิตสัมมาปฏิบัติปัญหา ๕๘

พระราชชาตรัสถามว่า "พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคนเสนา พระพุทธรูปนี้ฉันพระผู้มีพระภาค แม่ทรงภาสิตแล้วว่า 'ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราผู้ตถาคตย่อมสรรเสริญสัมมาปฏิบัติ ของคฤหัสถ์บ้าง ของบรรพชิตบ้าง, ภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์ก็ดี บรรพชิตก็ดี เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้วเป็นผู้ยังญาธรรมชาติเป็นกุศลให้บริบูรณ์ มีสัมมาปฏิบัติเป็นเหตุ' ดังนี้."

พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคนเสนา ถ้าคฤหัสถ์นุ่งขาวบริโศคกามครอบครองที่เป็นที่นอน มีความคับแคบ ด้วยลูกและเมีย เสวยอยู่ซึ่งจันทน์ในเมืองกาสิ ทรงระเบียบและของหอมและเครื่องอุปโภค ยินดีเงินและทองอยู่ ผูกเกล้าอันวิจิตรด้วยแก้วมณีและทองคำ ปฏิบัติชอบแล้ว ยังญาธรรมชาติเป็นกุศลให้บริบูรณ์, แม้บรรพชิตเป็นผู้ไล่นุ่งผ้าอันบุคคลย่อมแล้วด้วยน้ำฝน เข้าอาศัยบิณฑบาตแห่งบุคคลอื่น ผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีลชั้นทั้งหลายโดยชอบ สมาทานประพฤติดูแลในสิกขาบททั้งหลายร้อยห้าสิบ ประพฤติดูแลในอุตงคคุณทั้งหลายสิบสามไม่เหลือปฏิบัติชอบแล้ว เป็นผู้ยังญาธรรมชาติเป็นกุศลให้บริบูรณ์."

พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ในข้อนี้ใครจะวิเศษกว่ากัน คฤหัสถ์หรือบรรพชิตกรรม คือ ความเพียร ย่อมเป็นของไม่มีผล บรรพชาไม่มีผล ความรักษาสิกขาบทเป็นหมั่น ความสมาทานคุณธรรมกำจัดกิเลส เป็นของเปล่า;ประโยชน์อะไรด้วยความประพฤติตามเป็นทุกขในบรรพชานั้นสุขอันบุคคลพึงได้โดยง่ายที่เดียวไม่ใช่หรือ?"

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร พระพุทธรูปนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าแม่ภาสิตแล้วว่า 'ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราผู้ตถาคตย่อมสรรเสริญสัมมาปฏิบัติ ของคฤหัสถ์บ้าง ของบรรพชิตบ้าง, คฤหัสถ์ก็ดี บรรพชิตก็ดี เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้ว เป็นผู้ยังญาธรรมชาติเป็นกุศลให้บริบูรณ์ มีสัมมาปฏิบัติเป็นเหตุ.' ข้อนี้สมอย่างนั้น บุคคลผู้ปฏิบัติชอบแล้วที่เดียว เป็นผู้ประเสริฐสุด. แม้บรรพชิตมาคิดเสียว่า 'เราเป็นบรรพชิต' ดังนี้แล้ว ไม่พึงปฏิบัติโดยชอบ, บรรพชิตนั้นเป็นผู้ห่างเหินจากความเป็นสมณะ เทียว เป็นผู้ห่างเหินจากความเป็นพรหมณ์เทียว;จะป่วยกล่าวอะไรถึงคฤหัสถ์ที่นุ่งผ้าขาว. แม้คฤหัสถ์เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้ว เป็นผู้ยังญาธรรมชาติเป็นกุศลให้บริบูรณ์ได้ แม้บรรพชิตเป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้ว ย่อมเป็นผู้ยังญาธรรมชาติเป็นกุศลให้บริบูรณ์ได้. เอกก็ บรรพชิตเทียว เป็นอิสระ เป็นอธิบดีของสามัญ, บรรพชามีคุณมาก มีคุณเป็นอนเนก มีคุณไม่มีประมาณ คุณของบรรพชานั้นใคร ๆ ไม่อาจเพื่อจะกระทำปริมาณได้."

เปรียบเทียบราคาค่างของแก้วมณี ซึ่งให้ความสมประสงค์อันใคร ๆ ไม่อาจเพื่อจะกระทำปริมาณ ด้วยทรัพย์ได้ว่า 'มูลค่าของแก้วมณีมีประมาณเท่านี้' ด้งนี้ ฉันทไค; บรรพชามีคุณมาก มีคุณเป็นอเนก มีคุณไม่มีประมาณ คุณของบรรพชานันใคร ๆ ไม่อาจเพื่อจะกระทำปริมาณได้ ฉันทันัน.

อีกประการหนึ่ง เปรียบด้วยคลื่นในมหาสมุทร อันใคร ๆ ไม่อาจเพื่อจะกระทำปริมาณว่า 'คลื่น ทั้งหลายในมหาสมุทรเท่านี้' ด้งนี้ ฉันทไค; บรรพชามีคุณมาก มีคุณเป็นอเนก มีคุณไม่มีประมาณ คุณ ทั้งหลายของบรรพชานันใคร ๆ ไม่อาจเพื่อจะกระทำปริมาณได้ ฉันทันัน. กิจอันใดอันหนึ่งของบรรพชิต ที่บรรพชิตจำต้องกระทำ กิจทั้งปวงนั้นยอมสำเร็จฉับพลันไม่ช้า; ชื่อนันมีอะไรเป็นเหตุ? บรรพชิตมี ความปรารถนาน้อย เป็นผู้สันโดษ เป็นผู้วิเวกแล้ว เป็นผู้ไม่คลุกคลีแล้ว เป็นผู้ปรารถนาคความเพียรแล้ว เป็นผู้ไม่มีอาลัย เป็นผู้ไม่มีเรื่อนเป็นที่กำหนด มีศีลบริบูรณ์แล้ว มีอาจระเป็นไปเพื่อสลเลข เป็นผู้ ฉลาดในความปฏิบัติกำจัดกิเลส; เพราะเหตุฉนั้น กิจอันใดอันหนึ่งของบรรพชิต ที่บรรพชิตจะจำต้องกระทำ กิจทั้งปวงนั้น ย่อมสำเร็จฉับพลันไม่ช้า. เปรียบเหมือนลูกศรที่ไม่มีปมเรียกขดีแล้ว ตรง ปราศมลทิน อันบุคคลยิงถนัดดีแล้ว ย่อมแล่นสะดวก ฉะฉัน."

ร. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ช้อวิสัยนาปัญหาของพระผู้เป็นเจ้านันสมอย่างนั้น, ข้าพเจ้า ยอมรับรองอย่างนั้น."